

KLAAS PLANTINGA, ex-communist, ex-legionnaire, ex-verzetsman:

In gebogen houding zat Van der Lubbe voor zijn rechtters. Naast hem zijn tolk.

„Ik keek met Van der Lubbe naar de Rijksdagbrand”

„Hij kan die niet hebben gesticht”

door HENK DE MARI

AMSTERDAM, vrijdag

RINUS VAN DER LUBBE en ik stonden samen te kijken naar die brand in het Rijksdaggebouw. De vlammen sloegen aan de zijkant al door de ramen. Toen schreeuwde Rinus: „Dit is de kans! De kans!” En hij begon te rennen. Ik riep hem na: „Man, bemoei je er niet mee! We moeten naar die grieten!” Maar hij liep door en verdween in de menigte. Er kwamen brandweerauto's en politiewagens, en Rinus heb ik nooit meer teruggezien.”

Dat „waanzinnige” verhaal vertelt KLAAS PLANTINGA, 54, ex-communist, ex-legionnaire, ex-verzetsman, ex-soldaat in de oorlogen tegen de Italianen — in Ethiopië — en Franco. Sinds twee jaar woont hij weer in Nederland. Als jongen van zestien liep hij weg van huis.

Professor dr. L. de Jong: „Zijn verhaal is natuurlijk pure onzin.”

Plantinga: „Heeft De Jong naast Van der Lubbe gestaan toen het gebouw van de Rijksdag brandde, of ik?”

De man, die dr. De Jong's hoofdstuk over Marinus van der Lubbe in „Voorspel” als Quatsch kenschetst, is een Frijs; hij werd op 10 maart 1916 in Sneek geboren. Hij zegt Marinus van der Lubbe enige tijd vóór de Rijksdagbrand — 27 februari 1933 — in Berlijn ontmoet te hebben. Hij is toen een paar weken lang met hem opgetrokken. De nacht voor de brand heeft Marinus „voor mij heette hij Rinus” — bij hem in een tuinhuisje geslapen. Na het ontbijt vertrok hij, maar hij kwam om vier uur 's middags terug.

Plantinga: „We hebben toen een stuk brood gegeten, de krant gelezen en over politiek gepraat. Om een uur of zeven zijn we naar de stad gegaan, eerst een kilometer of acht met de tram, en verder hebben we geslentend op zoek naar een kluise, dat ons wat geld zou kunnen opleveren.”

Borden wassen

We moesten om elf uur in een hotel aan de Kurfürstendamm zijn. Daar warden we 's avonds laat vaak borden in ruil voor een warme maaltijd. Ik had daar twee meisjes uit de keukens leren kennen, Ruth en Annelies. Het tuinhuisje bij Königs Wusterhausen, waarin ik vaak met Rinus sliep, was van Ruth's vader.

Kippig

Om een uur of negen, half-tien — we hadden geen horloges — daar waren we te arm voor — kwamen we op de Potsdamerplatz. Ik denk dat ik de brand het eerst zag, want Rinus was zo kippig als de pest. Het was al erg druk; een beetje paniek heerste er, zou ik zeggen, en volgens mij werden er spullen naar buiten gedragen.

We stonden maar even te kijken en toen liep Rinus er al naar toe, roepend: Dit is de kans! Ik heb een minuut of vijf gewacht of hij misschien terug zou komen. Toen ben ik alleen verder gegaan. Die avond moest ik voor twee man borden wassen en ik heb de meisjes verteld wat er gebeurd was.

Twee dagen later las ik in de krant, dat Rinus was gearresteerd en de brandstichting had bekend. Ik begreep er niets van en ben zo snel mogelijk uit Berlijn gevlucht. Ik was namelijk uitgezonden en had geen papieren. Ik dacht: straks gaan ze mij ook nog ergens de schuld van geven, ik moet maken dat ik wegkom. Ik was nog geen zestien.”

Tegenstrijdig

Kort na het verschijnen van het „Voorspel”, waarin de historicus dr. L. de Jong onder meer schrijft: „Die avond klonk hij (Van der Lubbe) om half-tien tegen de gevel op de lande op een balkon voor het restaurant. Het glas van een van de deuren trakte hij in. Met zijn vuurmakers wist hij enkele kleine branden te stichten in de zaal van het restaurant. Overjas, jasje, vest en pullover, later ook zijn hemd, deed hij uit: die stak hij successievelijk aan om op meer plaatsen brand te stichten,” werden er door andere historici (weer) andere lezingen de weer ingestuurd.

KLAAS PLANTINGA
„Ik riep hem na: Man, bemoei je er niet mee”

Vorige maand publiceerde de „Europese commissie voor wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken en gevolgen van de tweede wereldoorlog” haar conclusie, dat Van der Lubbe onschuldig was aan de Rijksdagbrand. En in „De Rijksdagbrand” meent de schrijver, dr. Edouard Calic, onomstotelijk te kunnen bewijzen, dat Marinus van der Lubbe het slachtoffer was van een smerige provocatie, die met duivelse geraffineerdheid door de nazis tot in details was voorbereid.

Zekerheid

Klaas Plantinga: „Ik weet alleen, dat Rinus naast mij op de Potsdamerplatz stond, toen het gebouw al brandde. Ik weet dat heel zeker en niemand kan mij die zekerheid ontnemen. Het is zensdertig jaar geleden, en veel details uit die tijd ben ik vergeten. Maar zo iets vergeet je niet: dat je gedacht hebt, toen je zijn bekenkens las. Maar Rinus, jij stond toch naast mij? Hij kon het toch niet gedaan hebben?”

Twee zwervers

We trokken nogal veel met elkaar op. We waren ten slotte allebei zwervers. We bedelden samen, we zetten voor een paar pennig vuilnisbakken buiten. We wisten auto's, het liefst auto's van Nederlanders, want van een landgenoot kreeg je natuurlijk méér. 's Nachts nam ik hem mee naar de keukens van de meisjes. Hij liep altijd met zijn ogen te knippen en ik zei vaak: Jongen, koop toch een bril. 's Nachts kon hij helemaal niet zien. Dan moest ik hem vaak bij de arm nemen, vooral

Naar Rusland

Klaas Plantinga ging in de jaren '31-'32 op de machinistenschool tot de Harlingen, toen hij begin 1932 met zijn ouders ruzie kreeg en in jeugdige onbezonnenheid wegglep. Hij wilde naar Rusland — „zien hoe het daar was: een paradijs?” — en kwam er ook. Als verstekeling in w.c.'s, goederenwagons en op treepanken van treinen.

In Polen maakte hij kennis met een student, die op de vlucht was gegaan nadat hij zijn verloofde had vermoord. In Rusland werden de beide jongens gearresteerd en na een verblijf van enkele dagen in een kamp bij Odessa op een boerderij te werk gesteld. Daaruit ontvluchtten zij na anderhalve maand. Ten slotte kwamen zij — zomer 1932 — in Berlijn.

„Daar werd ik na een klein misdrijf — een jeugdzonde — weer gearresteerd. Ik had natuurlijk geen pas en ik vertelde dat ik Hans Switters was, geboren op 10-3-1916 op het schip „J. Antin” te Antwerpen. Als Hans Switters ben ik toen tot een paar maanden gevangenisstraf veroordeeld. Ik zat in de Moabitgevangenis, in de politiegevangenis op de Alexanderplatz en in een Jugendheim.”

De meisjes

Kort na zijn ontslag uit de nor leerde Klaas Plantinga Ruth en Annelies (achternamen zijn vergeten) kennen. Ruth schonk hem een beetje liefde en veel warm eten. Zij gaf hem de sleutel van haar vaders tuinhuisje en waarschuwde hem tijdens als haar oude heer er zelf een paar dagen tot rust wilde komen. Dan zocht Klaas Plantinga maar weer het thuis voor daklozen in Wannsee op. Daar ontmoette hij — het moet in februari 1932 geweest zijn — Marinus van der Lubbe.

Plantinga: „Ik sliep op een grote zaal met andere zwervers, vluchtelingen en avonturiers. Die avond kreeg ik slaande ruzie met een Duitser. Ik was jong, maar erg sterk en fors gebouwd. Het werd een

MR. B. W. STOMPS:

„Theoretisch is het mogelijk”

HAARLEM, zaterdag

In tegenstelling tot prof. dr. L. de Jong, die Klaas Plantinga's verhaal over Van der Lubbe pure waanzin noemt — „ik heb tientallen mensen bij me gehad met dergelijke verhalen” — was mr. B. W. Stomps, advocaat te Haarlem en sinds 1933 nauw betrokken bij de Van der Lubbe-zaak, „zeer verrast” door Plantinga's beveringen.

„Die man weet dingen die praktisch niet bekend zijn, zeker niet uit de boeken over Van der Lubbe”, zegt hij. „Bij voorbeeld, dat Marinus eens bij de Russische grens werd teruggestuurd, dat hij beweet Rinus 's nachts, op weg naar zijn tuinhuisje in Berlijn, bij de arm genomen te hebben, omdat de jongen wegens zijn kippigheid steeds struikelde in het donker, is zeer opzienbarend.

„Bang voor ellende”
Gisteren verbood Klaas Plantinga plotseling de publicatie van zijn verhaal, dat in twee gesprekken, te zamen vijf uur, was opgenomen op een bandrecorder. Zijn verklaring voor het verbod: „Ik ben bang voor alle ellende die ik er nog mee kan krijgen.”

Mr. Stomps: „Dat lijkt op de bijna traditionele angst die leeft bij mensen, die het eerste uur van het nazidom hebben meegemaakt. Zowel de historicus dr. Calic als de leden van de „Europese commissie voor wetenschappelijk onderzoek naar oorzaak en gevolg van de tweede wereldoorlog” hebben soortgelijke ervaringen, die ik trouwens zelf ook heb.”

De heer Plantinga verklaarde verder, dat als zijn verhaal toch gepubliceerd zou worden, hij zou vertellen dat hij alles gefantaseerd had. Dr. Stokhuyzen, honorair-consul te Nice, aan wie Klaas Plantinga zijn relaas over Van der Lubbe in 1966 — toen hij was gearresteerd wegens desertie uit het Vreemdelingenlegioen — verteld zegt te hebben, verklaarde zich daar niets van te kunnen herinneren.

Mr. Stomps wijst erop, dat Van der Lubbe er een soort gewoonte van had gemaakt, schuld op zich te nemen van dingen, die hij niet had ge-

niet hoé. Hij was al een keer aan de Russische grens teruggestuurd bij de eerste de beste grenspost al, want hij durfde nooit over de „groene” grens — welanden — te gaan zoals ik.

Hij vroeg me ook vaak of ik met hem mee wilde gaan naar bijeenkomsten van zijn vrienden; een stel Bulgaren, Slowaken, Duitsers. Ik had geen interesse. Ik hield me nog niet zo met politiek op. Wat was ik helemaal? Een kind. Rinus ging vaak alleen weg; we ontmoetten elkaar dan wel weer bij een afgesproken gaarkeuken of

hij kwam moeizaam naar het tuinhuisje.”

Vuurmakers

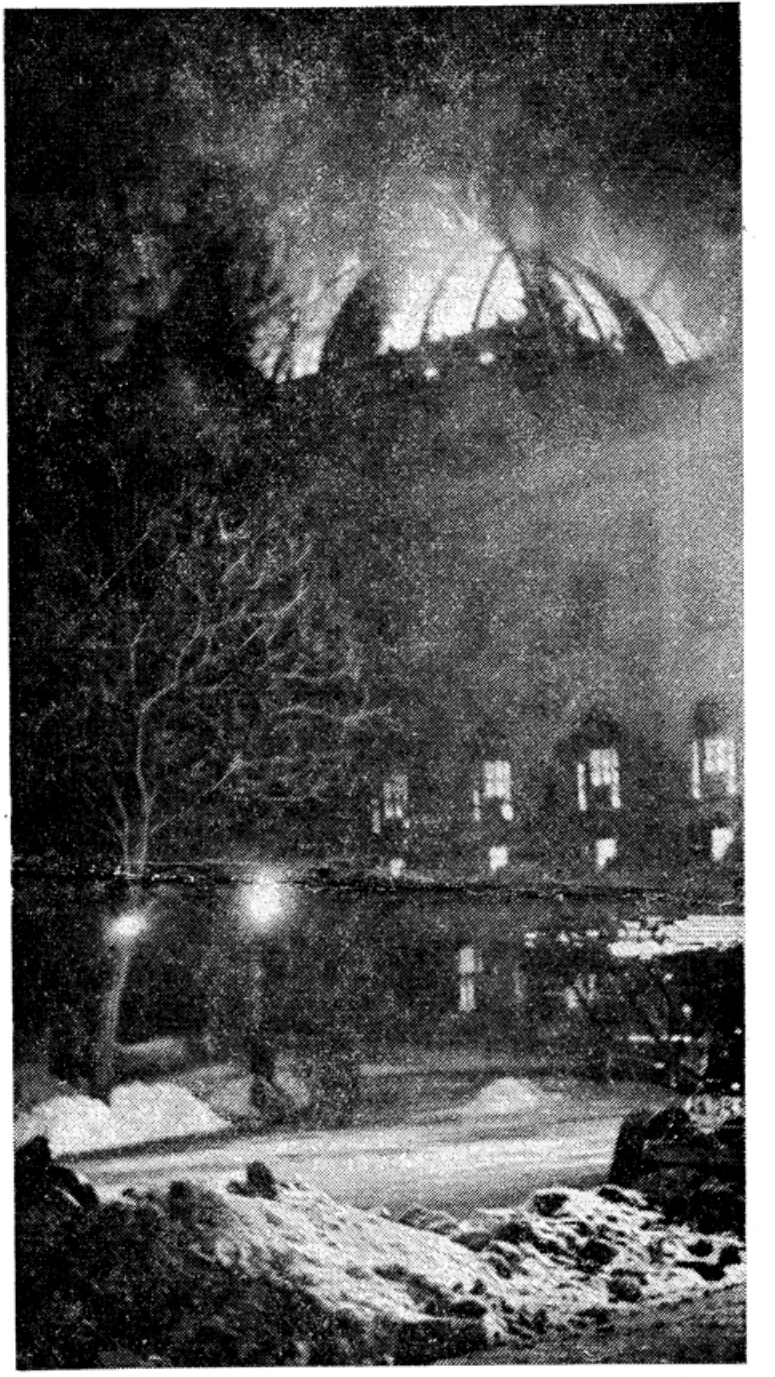
Zeker de drie laatste nachten voor de brand hebben we samen geslapen in het tuinhuisje. Ik in het bed, hij op de bank. We hadden er een potkachelletje en konden zelf koffie zetten. Om dat kachelletje aan te maken kon je overal vuurmakers kopen: ballen papier met houtspanners erin.

Hij heeft me nooit verteld, dat hij — zoals u me zegt, ik wist het niet — twee dagen vóór de Rijksdagbrand drie pogingen tot brandstichting heeft gedaan (één in een stempellokaal in Neukölln, één in het souterrain van het stadhuis en één in het dak van het koninklijk paleis; die brandjes werden snel gelust). Hij was nogal stug — wat een slome duikelaar, dacht ik wel eens — maar je kon wél van hem op aan. Hij knokte voor je als het moest. Dat bleek me, toen ik eens met mensen uit een ander tuinhuisje op de vuist moest. Rinus hielp me.

Als je hem zo zag lopen, dacht je: die komt net uit Rusland. Armoedig, een oude broek, een oud jasje, een oude trui. De avond voor de brand hebben we nog borden gewassen en tafeltjes klaargezet. Het werd laat, en daarom stonden we de 27ste — maandag — ook laat op, om negen uur. En zoals gezegd: Rinus ging toen de stad in en kwam om vier uur 's middags terug. Daarna zijn we bij elkaar gebleven tot het moment waarop hij naar het brandende gebouw liep.

Waarom steeds gezwegen?

Waarom heeft Klaas Plantinga nooit over zijn affaire-Van

27 februari 1933: het gebouw van de Duitse Rijksdag brandt.

der Lubbe gesproken? Waarom heeft hij nooit contact gezocht met Marinus' broer Johan in Amsterdam, die poging op poging doet — samen met de advocaat mr. B. W. Stomps uit Bloemendaal — te bewijzen, dat Marinus het slachtoffer was van een nazikomplot?

Plantinga: „In mijn leven was Van der Lubbe slechts een voorbijganger. Iemand die niets voor mij betekende: hij was slechts een onbeduidende episode in mijn bestaan. Hij interesseerde mij niet. Na mijn vlucht uit Berlijn, een paar dagen na de brand, kwam ik in Italië en in Ethiopië terecht.

Ik zwierf door Afrika, tekende voor het Vreemdelingenlegioen, deserteerde en hoorde pas in 1936 — terug in Holland — dat hij was onthoofd. Maar ook toen liet dat me vrij koud: ik had andere problemen.

Ik ging naar Spanje om tegen Franco te vechten in het Ernst Thälmann-bataljon en kwam pas weer in 1939 in Nederland. Toen brak de oorlog uit en moest ik onderduiken. Onthullingen doen was toen helemaal verboden.”

Verzetswerk

Terug in Nederland werd hij lid van de communistische partij en kwam in dienst van het Volksdagblad. Na de oorlog kreeg Plantinga zijn Nederlanderschap, dat hij door de Spaanse oorlog had verspeeld, terug. Hij wist namelijk in de illegaliteit vele medeburgers van een wisse dood te redden door hen te laten onderduiken.

Na de oorlog nam het dagblad De Waarheid hem aan als chef van de expeditie. In opdracht van het partijbestuur van de CPN zou hij daarna een bezoek hebben gebracht aan de communistische Werfstelespiele in Berlijn en vandaar is hij doorgereisd naar Moskou, waar hij o.m. met Stalin sprak.

Maar Moskou en Berlijn hadden hem op andere gedachten gebracht en Klaas Plantinga zwoer het communisme voor goed af. Hij stak dit ook niet onder stoelen of banken. Ergens in een ingezonden stuk verhaalt Plantinga, hoe drie bestuursleden van de CPN hadden bedreigd met represaillemaatregelen, wanneer hij zijn campagne tegen het communisme en de Sovjet-Unie niet zou stoppen.

Hij had gehoord, dat ik weer in het land was en wilde graag eens komen praten.”

Plantinga: „Mijn breuk met de partij kwam er vlak na de oorlog al aan. Ik kreeg herrie met Wagenaar en De Groot, b.v. over het feit, dat Wagenaar een van onze onmisbare expeditiewagens gebruikte om naar een feestje in Leiden te gaan. Ook propageerde ik een staking onder de chauffeurs, die te weinig verdienden.

Pech gehad

Had ik het ná de oorlog moeten vertellen, wat ik van Van der Lubbe wist? Had ik Rinus' dood ongedaan kunnen maken? Hij was mijn probleem niet; er waren ook toen dingen die veel belangrijker waren. Voor mij had die jongen alleen maar pech gehad.

Ik had in mijn leven duizenden doden gezien en zelf een massa mensen afgemaakt. Op hoeveel fronten ben ik wel niet geweest! Dacht u dan dat één mensenleven nog telt? Dan is zo'n verhaal over Van der Lubbe toch niet meer interessant? Voor mij was hij een schlemiel. Hij kreeg de schuld — en wilde hem hebben — voor iets wat hij — mijn vingers omhoog ervoor — niet gedaan heeft.

Bij de consul

Ik heb dit verhaal éénmaal verteld aan de consul van Marseille. In 1966 — ik werkte er in het Nederlandse Koninkrijksherbedrijf — werd ik door de Franse politie gearresteerd. Mijn desertie uit het Vreemdelingenlegioen (1936) was niet verjaard, en ik moest alsnog terechtstaan (veroordeeld tot drie maanden voorwaardelijk) en tijdens mijn voorarrest sprak ik met de consul. Hij liet me het Life-boek zien over de moord op president Kennedy, en toen zei ik: Daar heb je weer zo'n geval: Oswald krijgt de schuld. Net Van der Lubbe. Ik vertelde hem alles, maar ik weet niet of hij goed geluisterd heeft.

Mijn vrouw wist er ook alles van en toen de kwestie-Van der Lubbe laatst — naar aanleiding van de uitspraak van de Europese commissie — op het tv-journaal was, hebben we er weer over gesproken. Toen had net die Telegraaf-journalist gebeld.

Hij had gehoord, dat ik weer in het land was en wilde graag eens komen praten.”